

ANATOMIYA VA TERMINOLOGIYA

Qazoqova Qunduzoy Sharifovna, Qodirova Dilfuza O'ralovna

Navoiy jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi

Annotatsiya: *Anatomiya inson tanasi tuzilishini o'rganadi. Anatomik terminologiya tibbiyot terminologiyasining fundamenti hisoblanadi. Anatomik terminlar lotin tilida (ba'zan lotin tiliga o'zlashgan yunon tilida) nomlanadi. Anatomik terminlarning bir tilda nomlanishi ularning son jihatdan oshib ketishiga yo'l qo'ymaydi.*

Kalit so'zlar: *Tana bo'shliqlari, tana qismlari, bo'laklar, Gorizontal sath, Sagittal sath, tarmoqlar, linea sternalis, anterior, superior, sinister.*

ANATOMY AND TERMINOLOGY

Qazoqova Qunduzoy Sharifovna, Qodirova Dilfuza Oralovna

Navoi Technical College of Public Health, teacher of the Department of
"General Professional Sciences"

Abstract: *Anatomy studies the structure of the human body. Anatomical terminology is the foundation of medical terminology. Anatomical terms are named in Latin (sometimes in Greek, which has been assimilated to Latin). Naming anatomical terms in one language does not allow them to increase in number.*

Key words: *Body cavities, body parts, fragments, Horizontal level, Sagittal level, networks, linea sternalis, anterior, superior, sinister.*

АНАТОМИЯ И ТЕРМИНОЛОГИЯ

Казакова Кундузой Шарифовна, Кодирова Дилфуза Ураловна
преподаватель Наваинского медицинский техникума общественного
здравоохранения

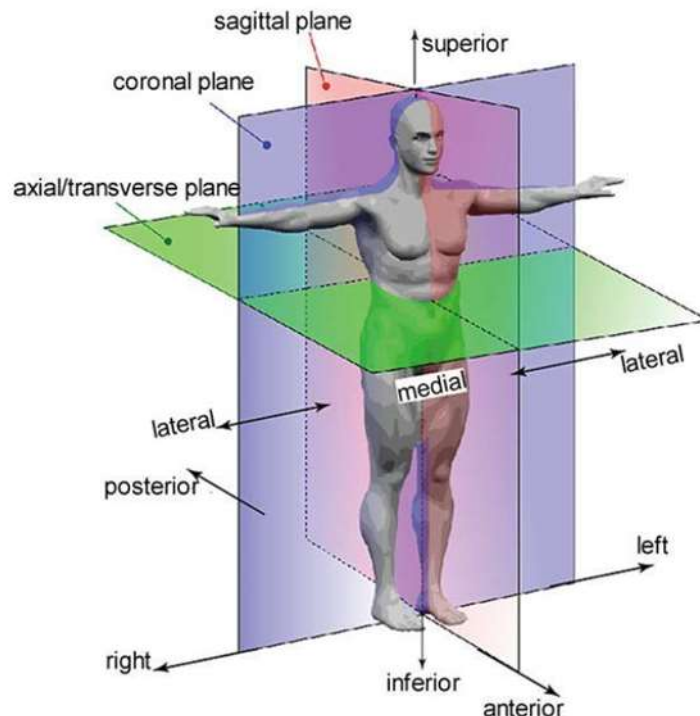
Аннотация: *Анатомия изучает строение человеческого тела. Анатомическая терминология является основой медицинской терминологии. Анатомические термины названы на латыни (иногда на греческом языке, ассимилированном с латынью). Называние анатомических терминов на одном языке не позволяет увеличивать их количество.*

Ключевые слова: *Полости тела, части тела, фрагменты, горизонтальный уровень, сагиттальный уровень, сети, linea sternalis, anterior, superior, sinister.*

Anatomik terminologiya tibbiyot terminologiyasining fundamenti hisoblanadi. Anatomik terminlar lotin tilida (ba'zan lotin tiliga o'zlashgan yunon tilida) nomlanadi. Anatomik terminlarning bir tilda nomlanishi ularning son jihatdan oshib ketishiga yo'l qo'ymaydi.

Anatomiyada tana qismlarining fazodagi holatini o'rganishda o'zaro perpendikular sathlardan foydalanadilar. Bular sagittal, frontal va gorizontal sathlardir. Sagittal sath deb tananing oldingi va orqa tomonidan kesadigan yuzaga aytiladi. Sagittal sath odam tanasini chap va o'ng bo'laklarga bo'ladi. Frontal sath tananing ikki yon tomonidan kesib o'tadigan, peshonaga parallel bo'lgan (peshona suyagi lotincha "os frontale") yuzaga aytiladi. U tanani oldingi va orqa qismlarga ajratadi. Gorizontal sath frontal va sagittal sathga nisbatan perpendikular, 90° burchakda joylashadi. U tanani yuqorigi va pastki qismlarga ajratadi. Sathlarni inson tanasining istalgan qismidan o'tkazish mumkin va ularning soni cheklanmagan.

Gorizontal sathda ajratilgan tana qismlarining inson boshiga yaqin tomonini **superior** (yuqori) deb, oyog'iga yaqin tomonini esa **inferior** (pastki) deb nomlanadi. Sagittal sathda ajralgan tana qismlari **dexter** (chap) va **sinister** (o'ng) deb, frontal sathda ajralgan tana qismlari **anterior** (oldingi) va **posterior** (orqa) deb yuritiladi.

Terminlarning izohi

Medialis – agar a'zo o'rta sohaga yaqin bo'lsa,

Lateralis – agar a'zo o'rta sohadan uzoq bo'lsa,

Intermedius – agar a'zo ikkita hosilaning o'rtasida bo'lsa,
Proximalis – agar a'zo tanaga yaqin bo'lsa,
Distalis – agar a'zo tanadan uzoq bo'lsa,
Internus – agar a'zo ichki qismda joylashsa,
Externus – agar a'zo tashqi qismda joylashsa,
Profundus – agar a'zo chuqurda joylashsa,
Superficialis – agar a'zo yuzada joylashsa deb yuritiladi.

Ba'zi a'zolarning joylashgan o'rnini belgilashda tanadan bo'ylama chiziqlar (**linea**) o'tkaziladi. Oldingi o'rta chiziq – linea mediana anterior to'sh suyagi o'rtasidan, to'sh chizig'i – linea sternalis to'sh suyagi chekkasidan, o'rta o'mrov chizig'i – linea medioclavicularis(mamillaris) o'mrov suyagi o'rtasidan o'tadi. To'sh chizig'i bilan o'rta o'mrov chizig'i o'rtasida linea parasternalis chizig'i o'tadi. Oldingi qo'ltiq osti chizig'i – linea axillaris anterior, o'rta qo'ltiq osti chizig'i – linea axillaris media, orqa qo'ltiq osti chizig'i – linea axillaris posterior nomlariga mos sohadan, kurak chizig'i – linea scapularis kurak suyagidan, umurtqa yon chizig'i – linea paravertebralis umurtqa suyaglari ikki yonidan, orqa o'rta chiziq – linea mediana posterior umurtqa o'tkir qirralari ustidan o'tadi.

Anatomik terminologiyada qo'llaniladigan prefikslar.

Sub- (lotincha “ostida”). So'z oldida ishlatilib, ostida, ostki, ost ma'nolarini anglatadi. Masalan, submandibularis “pastki jag' osti” degan ma'noni anglatadi.

Hypo- (qadimgi yunon tilida “ostida”). Hypo prefiksi sub prefiksi bilan ma'nodoshdir. Masalan, hipolingual “til osti” degan ma'noni anglatadi. Infra- (lotincha “pastda, ostki tomonda”). Bu prefiks ham sub bilan ma'nodosh. Yuqori ma'nosini bildiruvchi super- va supra- prefikslariga zid ma'nolidir. Masalan, infraorbital “ko'z kosasi osti” ma'nosini anglatadi. Inter- (lotincha “o'rtasida”, “orasida”). Bu prefiks ikkita tuzilma orasida degan ma'noni anglatadi. Masalan, musculus intercostalis qovurg'alar orasida joylashgan muskuldir. Super- yoki supra- (lotincha “yuqori”, “tepada”). Biror tuzilmaning ustida, tepasida degan ma'noni anglatadi. Masalan, supraorbitalis “ko'z kosasi usti” ma'nosini anglatadi.

Boshqa anatomik terminlar

Parietal (lotincha “paries” – “devor”). Tana bo'shliqlarini o'rab turgan devorlar shunday nomlanadi. Masalan, peritoneum parietale – qorin bo'shlig'i a'zolarini ichki tomondan o'rab turgan parda.

Terminal (lotincha “terminus” – “oxirgi”). Qon-tomir, nerv tolalarining oxirgi tarmoqlari shunday ataladi. Masalan, aksonning terminal tarmoqlari. **Visceral** (lotincha “viscera” – “ichki organlar”). Tana bo‘shlig‘ida joylashgan organlarga, ularga boruvchi nerv va qon-tomir tarmoqlariga nisbatan ishlatiladi. Masalan, oshqozon peritoneum viscerale bilan qoplangan. Peritoneum visceraleni o‘zini esa peritoneum parietale qoplagan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. N.K. Ahmedov normal va patologik anatomiya bilan fiziologiya Toshkent 1997yil
2. M.S.Abdullaxujaeva Odam anatomiyasi asoslari Toshkent. Meditsina 1998yil
3. N.K. Axmedov Odam anatomiyasi atlası 1 2 jild Toshkent 1996yil
4. R.C. Senelnikov Odam anatomiyasi atlası 1 2 Moskva meditsina 1981yil
5. Boliyev M.N. Uslubiy qo‘llanma, «Lotin tili fanidan tarqatma didaktik materiallar», Toshkent, 1998 yil.
6. Mahmudov Z.M., Hamidov M.T., Tibbiyotda qo‘llaniluvchi eng muhim terminlarning lotincha-o‘zbekcha-ruscha lug‘ati, Samarqand, “Sog‘diyona hashrpress”, 2012 y.